

Voorwoord

Dat Donald J. Trump zich op de derde maandag van 2025 wederom op het bordes van het Capitool in Washington mocht melden om beëdigd te worden als president hadden vier jaar geleden zelfs zijn trouwste volgelingen niet durven dromen. Diezelfde trappen zijn op 6 januari 2021 immers toeneel geweest van grootscheepse rellen als een door Trump opgezweepte menigte aanhangers de statige Amerikaanse volksvertegenwoordiging bestormt.

De uitgaande president ondernam die dag een ultieme poging om zijn verkiezingsnederlaag tegen Joe Biden ongedaan te maken. Waarmee hij bijna een einde maakte aan ruim twee eeuwen van vreedzame machtsoverdrachten in de VS. De rijkste, machtigste en meest zelfingenomen democratie ter wereld wordt die dag ontmaskerd alsof het ‘een bananenrepubliek’ is geworden, stelt Trumps partijgenoot en voorganger, ex-president George W. Bush.

Vier jaar later is Trump echter ‘gewoon’ teruggekeerd in het Witte Huis – niet dankzij een staatsgreep, maar via de

stembus. Een nog diversere groep kiezers dan hij in 2016 of 2020 achter zich verzamelde, bepaalde op 5 november 2024 dat ze liever hem dan de Democratische vicepresident Kamala Harris als president hadden. Ze lieten de man die vier jaar geleden nog de democratie frontaal aanviel één verkiezing later al terugkeren. Met schier ongebreidelde macht bovendien, met een dubbele meerderheid in beide kamers van het Congres en een loyaal conservatief Hooggerichtshof. En wrokkiger en beter voorbereid dan de eerste keer dat hij regeerde.

Trumps terugkeer naar de macht plaatst Amerika, en met haar de rest van de vrije westerse wereld, op een hoogst onvoorspelbare koers. Welke beloftes en dreigementen lost hij echt in, welke zullen holle frases blijken? Gaat hij daadwerkelijk zijn miljoenen nieuwe kiezers uit de arbeidersklasse tevredenstellen, of toch vooral de medemiljardairs en grote bedrijven die zijn campagne financierden? Kan hij zijn beloofde importheffingen en massadeportaties waarmaken zonder de economie in een depressie te storten en de inflatie weer op te jagen? Glijdt de Amerikaanse democratie tijdens Trump-II af naar de autoritaire bananenrepubliek waarvan we op 6 januari 2021 al een eerste glimp zagen – of houdt ze toch weer vier jaar stand?

Dit boek probeert een begin van een antwoord te geven op zulke vragen. Het is gebaseerd op enkele tientallen reportagereizen die ik de afgelopen jaren als NRC-verslaggever door de VS maakte. Het beschrijft Trump aan de hand van zijn vele gezichten. Die dan weer als macho en wreker, dan weer als vredesduif en welvaartsevangelist en dan weer als kwakzalver of complotdenker steeds nieuwe groepen

kiezers aan zich weet binden. Tot slot reis ik af naar Florida, het voorland van het trumpisme, om te zien waar ook de rest van het land onder ‘Koning Donald’ op af kan steven.

Merijn de Waal

Utrecht, december 2024

I

De boeienkoning

Nadat Trump eind 2020 door kiezers is weggestemd, krijgt hij in de loop van 2023 steeds meer problemen met de Amerikaanse justitie. Niet alleen wegens zijn mislukte coup poging en rol bij de Capitool-bestorming, maar hij wordt ook vervolgd voor het hamsteren van staatsgeheimen op Mar-a-Lago en het wegmoffelen van een afkoopsom voor een minnares. Een jury zal hem in het voorjaar van 2024 in die laatste, oude zaak veroordelen, waarmee hij de eerste ex-president met een strafblad uit de geschiedenis wordt.

Maar in alle recentere en veel ernstigere zaken weten Trumps advocaten de rechtsgang op zeer effectieve wijze te traineren, waardoor het voor de verkiezingen van november 2024 in geen enkel geval tot het begin van een zitting, laat staan een veroordeling, komt. Sterker nog: zijn juridische problemen helpen hem juist om zijn kiezers ervan te overtuigen dat een 'Deep State' van Democratische bureaucraten, justitie en de FBI hem altijd al heeft tegengewerkt. 'Zij willen eigenlijk achter jullie aan, ik sta alleen maar in de weg,' maakt

hij zijn achterban wijs. En nu hij eenmaal weer president is, zal hij met hen afrekenen. Door het justitieapparaat daadwerkelijk onder politieke controle te plaatsen. Zijn controle, dit keer.

Twintig minuten in het gevang

ATLANTA, GEORGIA

Nadat de Amerikaanse hiphop-artiest Latto in 2019 is opgepakt op de luchthaven van Atlanta, wordt zij overgebracht naar de Fulton County Jail. De arrestatie van de ster blijkt al snel het gevolg van een persoonsverwisseling – toch brengt ze twee nachten door in het beruchte huis van bewaring. Ze neemt er later een boos nummer over op met de weinig verhullende titel: ‘Fuck Rice Street’ en rapzinnen als:

*‘Walked in, they like, “Latto what you in here for?”
I couldn’t sleep on that concrete cold ass floor.’*

Als ik hartje zomer 2023 in Atlanta aankom, maakt het gevang aan Rice Street zich opnieuw op voor de komst van een beroemde arrestant: Donald Trump. Voor het middaguur van 25 augustus moet de ex-president zich melden bij justitie in Atlanta, waar hij dan net een week eerder is aangeklaagd voor zijn bemoeienis met de verkiezingen van 2020 in de staat Georgia. Maar anders dan bij zijn drie eerdere voorgeleidingen voor de rechter in Florida, New York en Washington zal hij daarna ook kort worden vastgezet. En dat gebeurt in ‘Rice Street’, zoals het verpauperde en overbevolkte cachot in de volksmond heet.

Toen dit beige hoogbouwcomplex in 1985 openging, gold het nog als modern. Van die reputatie is veertig jaar later weinig over. Oorspronkelijk was het berekend op 1300 ver-

dachten die er in afwachting van hun rechtszaak worden vastgehouden. Inmiddels zitten er bijna drieduizend mensen vast, sommige tot wel twee jaar, omdat justitie maar geen aanklacht formuleert. Het ‘inboeken’ van arrestanten duurt er soms dagen. Na betaling van zijn borgtocht kan iemand nog uren, in een enkel geval zelfs dagen, vastzitten. De computersystemen staan erom bekend ernstig te haperen.

Een verblijf kan zelfs dodelijk zijn. Landelijk nieuws werd de dood, in september 2022, van een 35-jarige man die werd vastgehouden in de vleugel voor mensen met psychiatrische problemen. Hij lag ‘zwaar verwaarloosd’ en vol beten van wantsen dood in zijn cel.

Onder de vele daklozen in downtown Atlanta hoef ik vervolgens niet lang rond te vragen om iemand te vinden die weleens in Rice heeft vastgezet. Jeremy Morzas, die net wakker wordt na een nacht op de stoep, zat er een paar jaar geleden ongeveer een week vast. Over de reden is hij vaag: ‘Verkeerde moment, met de verkeerde mensen.’

Morzas herinnert zich vooral de slechte sfeer binnen. ‘Het is er heel druk en je moet je met al die mensen zien te verhouden. Ook hele agressieve. Hier op straat is het ook slecht, maar daar kan je echt nergens anders heen. Het was verschrikkelijk.’ Het eten is er waardeloos en komt in kleine porties. Als ontbijt ‘een soort havermoutpap’ en het vlees tussen de sandwiches was ondefinieerbare *mystery meat*.

Maar Trump zal daar allemaal zeer weinig van meekrijgen. Als ex-president wordt hij beveiligd door de Secret Service, de veiligheidsdienst van het Witte Huis, en die wil zijn verblijf in een van de groepscellen waarin arrestanten de

eerste uren na aankomst worden vastgezet, zo kort mogelijk houden.

Twee van Morzas’ burens op het trottoir verkneukelen zich niettemin bij de gedachte aan Trump in Fulton County Jail. ‘O, ik zou er wat voor overhebben hem daar binnen te zien lopen.’ Ze hebben ook vragen. ‘Gaat de Secret Service helemaal mee naar binnen?’ En: ‘Ze zullen toch wel een cel voor hem alleen vrijmaken?’

Deze cellen zijn ongeveer vier bij vier meter groot. Er staat een toiletpot achter een schotje en er hangt een telefoon aan de muur. Wie wordt ‘ingeboekt’, moet alle waardevolle bezittingen afgeven. Er worden vingerafdrukken afgenomen, een mugshot (arrestatiefoto) gemaakt en een kort medisch onderzoek afgenomen. Ook wordt in de computersystemen gecheckt of iemand elders in het land nog gesignaleerd staat. Je kan blijven staan, of op de grond zitten. Een betonnen vloer.

Hiphopartiest Latto vertelde in een interview met muzieksite *The Fader* hoe zij zich op de vrouwenafdeling ‘poedelnaakt’ moest uitkleden, de vrouwelijke cipiers haar lieten hurken en ze tot twee keer toe hard moest kuchen om te kijken of ze wellicht iets verborg. ‘Ik zei: “Bitch, wat is de juiste manier om te kuchen? Ik kuch nu toch. Er valt heus niks uit mijn reet, ik beloof het.”’

Trump, zo wordt in de Amerikaanse media voorafgaand aan zijn inrekening alom gespeculeerd, zal een veel betere behandeling krijgen. Maar die kan ook weer niet té coulant zijn. Sheriff Patrick Labat, die de gevangenis runt, en hoofdofficier van justitie Fani Willis, die hem vervolgt, zijn beiden gekozen functionarissen. Willen ze in het linkse